

När jag inledde min semester fokuserades mitt engagemang mest till trapporna jag tagit som projekt att bygga på stugan. Allt jag noterade i omvärlden blev tvåa i kampen om min uppmärksamhet. I slutet av juni fick trapporna ändå se sig besegrade av en gammal, men alltid lika intressant debatt om tvångssvenskan i våra finska skolor. I facebookgruppen *Suomen opettajien ja kasvattajien foorumi* öppnade **Otto Tiusanen** en diskussion om tvångssvenskan i ett inlägg med rubriken *Pakkoruotsikeskustelun kuolin-korahdus*. Enligt Tiusanen har diskussionen om tvångssvenskan, som under de senaste åren helt verkar ha tystnat, bara skenbart försvunnit som aktuellt ämne för debatt och allmänhetens intresse. Det akademiska klottret i frågan på dörrarna i universitetstoletterna och de kritiska ställningstaganden bland vissa höga politiker har kanske avtagit, men i fördold skepnad fortsätter enligt Tiusanen arbetet mot tvångssvenskan som en del av utbildningspolitiken i hela vår världsdal i form av nativistisk populism, mot vilken alla gamla partier och ledare som Macron, von der Leyhn, Merkel och Draghi idag för en ständig kamp.

Det känns bekant när Tiusanen påstår att grupperingarna för och emot tvångssvenskan fört ett ställningskrig där båda parterna fastnat i sina egna skyttegravar. Föreställningar, känslor och uppfattningar om finlandssvenskarna som folkgrupp bland de finskspråkiga, och bland oss finlandssvenskar om våra grundlagsenliga rättigheter, blandas med sakargument för nyttan av att lära sig språk och nyttan av att kunna just svenska. Det är få som vill ompröva sin ställning och kritiskt granska sina egna argument. Frågan om svenskans obligatorium har därför alltid varit ett svårt ämne för debatt då det i den så ofta vävs in annat än det som frågan egentligen handlar om; vilka kunskaper och färdigheter vi vill att vårt utbildningssystem skall förse oss finländska medborgare med.

Senare under sommaren politiseras frågan om obligatorisk skolsvenska för bara en kort tid då sannfinländarnas nya ordförande inför ordförandevallet ändrade sin åsikt i frågan från det tidigare. Men för övrigt verkar vi för tillfället leva i väntan på att den avhuggna debatten kring frågan igen växer ut som huvudena på Hydran i den grekiska mytologin.

Fragmentariska tankar kring språk

Trenden vad gäller våra barns och ungas språkkunskaper och antalet elever som läser andra språk än de obligatoriska bör uppmärksammas och diskuteras. Engelskan har genom internet blivit ett lingua franca som de unga idag behärskar betydligt bättre än äldre generationer. Många av dagens unga uppfattar att en stark engelska är det enda språk de behöver vid sidan av sitt modersmål. Därmed sätter också många finlandssvenska elever idag mindre värde på goda kunskaper i finska än för tio år sedan. Världen är öppen och många unga ser sin framtid utanför vårt lands gränser. Frågan om det andra inhemska språkets obligatorium och nytta av att kunna det har sålunda allt mera börjat göra sig gällande också bland våra finlandssvenska barn och unga.

Intresset för andra främmande språk än engelska har redan falnat i ett tiotal år. I många kommuner finns det inget starkt elevunderlag för undervisning i bl.a. franska, ryska, spanska eller tyska. Flerformsstudier har varit många kom-

muners lösning på det tynande intresset för att, bl.a. i samarbete med varandra, kunna erbjuda de intresserade möjlighet att inom ramen för skolans utbud lära sig dessa språk. Lösningarna kan vara nödvändiga, men de bidrar inte till att stärka ett redan från tidigare svagt intresse för främmande språk, snarare tvärtom.

Matematikens förstärkta hegemoni bland undervisningsämnen är kanske den av skolfrågorna som diskuterades mest under sommaren. Under min tid som gymnasierector kunde jag själv iaktta hur den senaste reformen av antagningen starkt ökade antalet studerande som valde den långa matematiken, ofta i kombination med andra naturvetenskaper med många nationella kurser, eller moduler, som de benämns i gymnasietets nya läroplan. Valet lämnade ont om utrymme för B2- och B3-språk. Många av dem som gärna hade läst ett extra främmande språk valde bort språket inte av bristande intresse, men av utrymmebrist i läsordningen eller en syn på att det

korta språket inte var viktigt med tanke på antagningen till högskolorna.

Jag har vuxit upp i en helfinlandssvensk miljö. Jag lyckades gå ut gymnasiet med en 8 på avgångsbetyget och ett laudatur i finska på studentbetyget enbart för att jag frenetiskt pluggat Anne-Marie Stenbergs *Finsk satslära* och kryddade min studentuppsats med många utantillärda idiomatiska finska uttryck. Det var ändå först när jag flyttade till Helsingfors för att studera, och då till en cellbostad som jag delade med enbart finskspråkiga studerande, som mina bokkunskaper i finska sattes på prov och en enorm utveckling i mina färdigheter att kommunicera på finska tog fart. Med åren har finska blivit mitt huvudsakliga hemspråk och idag jobbar jag på svenska men umgås mest med finskspråkiga på min fritid.

Det var under studietiden då jag under en seminariekurs i finsk litteratur läste Paavo Haavikkos dikter som jag inte bara förstod den stora rikedom i uttrycksformerna i det finska språket men fattade intresse för att förstå den

finska kulturen. Med åren har jag via vänner och bekanta allt mera blivit nära bekant med den. Jag tror också jag själv för mina finska vänner blivit ett fönster mot den finlandssvenska kulturen. Vi kan naturligt kommunicera med varandra på två språk. Jag ser det idag som en personlig rikedom lika mycket som en professionell resurs att kunna leva i minst två kulturer. Med hjälp av de färdigheter i alla de språk jag har studerat och idag i någon grad kan hantera har nya världar och därmed nya sidor av verkligheten öppnat sig för mig. Jag har svårt att föreställa mig ett liv i en trängre mental värld och skulle inte byta bort den insyn och den diversitet i infallsvinklar som kunskaper i olika språk ger mig.

I diskussionen om tvångssvenskan, och tvångsfinskan för den delen, ser jag liksom Tiusanen att debatten ofta grundar sig på irrelevanta aspekter. Frågan om språkens betydelse för individens förmåga att greppa världen, att kunna möta det främmande, att kunna kommunicera och förstå, borde vara viktig

inom utbildningspolitiken. Man närmar sig frågan om språkkunskaper ofta ur legislativ eller affärsmässig synvinkel. Om vi i högre grad kunde fokusera på språkkunskapernas inverkan på individens förmåga att greppa världen, att utvidga sin mentala hemvist i verkligheten och att vid sidan av färdigheter att kommunicera också kunna dra nytta av insikt i olika kulturella förhållanden kunde vi kanske både stryka ordet 'tvångs' framför 'svenska' och tillika stärka intresset för också andra främmande språk än engelska.

Jag hoppas nästa läroplans- eller antagningsreform börjar i en ny diskussion om vilka färdigheter människan behöver för egen utveckling, yrkesmässig kompetens och en hållbar framtid som bygger på förmåga att kommunicera och förstå. En öppenhet mot omvärlden och samarbete för gemensamma globala intressen är det som många europeiska ledare jobbar för. Vart språk jag själv har lärt mig har liksom trappan på min stuga tagit mig ett steg högre mot vidare vyer med bättre utsikt över omvärlden. ■

23.11
kl. 13-15
i Zoom

Sverigepaketet 2021

Webbinarium för högskolestuderanden med temat "Arbete och yrken i förändring"

Talare: direktör vid AppJobs institutet **Tobias Porserud** och studie- och karriärvägleddare vid Stockholms universitet **Marie Nordström**

Anmälan:

<https://www.lyyti.in/Sverigepaket2021>